

B- luokan opetuslupaopetus

Opetussuunnitelma ja
opetuksen toteuttaminen

1	Opetuslupa henkilöauton ajokorttia varten	3
1.1	Opetusluvan hakeminen.....	3
1.2	Opetuslupaopettajan teoriakoe	4
1.3	Opetusajoneuvo	6
2	Ohjeita opetuksen toteuttamiseen.....	6
2.1	Teoria- ja ajo-opetus.....	6
2.2	Opetuksessa käytettävät lomakkeet.....	8
3	B-luokan opetuksen sisältö perusvaiheessa.....	9
3.1	Kuljettajana liikenteessä.....	10
3.2	Ajaminen liikennetilanteissa	12
3.3	Ajaminen itsenäisesti	14
3.4	Vaikeat olosuhteet.....	18
4	Kuljettajantutkinto.....	20
4.1	Kuljettajantutkintoon pääsyn edellytykset	20
4.2	Teoriakoe	20
5	Itsenäinen ajoharjoittelu	21
5.1	Harjoitteluvaihe	21
5.2	Syventävä vaihe.....	21
6	Yhteystiedot	21
	Oppimispäiväkirja opetuslupaoppilaalle harjoitteluvaiheessa käytettäväksi	22

1 Opetuslupa henkilöauton ajokorttia varten

Tässä dokumentissa kuvataan, miten henkilöauton ajokorttiin (B-luokka) tähtäävä opetuslupaopetuslupaopetus toteutetaan. Lisäksi dokumentti toimii opetuslupaopettajan tukena opetuksessa.

1.1 Opetusluvan hakeminen

Trafi myöntää opetusluvan, jos opetusluvan hakijaa ei voida pitää opetustehtävään sopimattomana liikenne rikkomusten tai henkilökohtaisten ominaisuuksiensa vuoksi.

Lisätietoja opetusluvan myöntämisperusteista, lomakkeista, ajanvarauksesta ja lupamaksuista saa kuljettajantutkintoja vastaanottavilta palvelupisteiltä.

Opetukseen käytettävä ajoneuvo/ajoneuvot on muutokatsastettava katsastusasemalla. Opetusluvan hakijan on lisäksi suoritettava hyväksytysti opetusluvan hakijan teoriakoe kuljettajantutkintoja vastaanottavassa palvelupisteessä. Teoriakoetta ei vaadita, mikäli hakijalla on voimassaoleva liikenneopettajalupa. Joissakin palvelupisteissä sekä muutokatsastus että teoriakoe voidaan suorittaa samalla käynnillä. Muutokatsastuksen ja opetusluvan hakijan teoriakokeen suoritusjärjestyksellä ei ole merkitystä.

B-luokan opetuslupaa ei voida myöntää ennen kuin oppilas on täyttänyt 17 vuotta. Opetusta ei saa aloittaa ennen opetusluvan myöntämistä.

Hakijalle voidaan myöntää enintään kolme opetuslupaa kolmen vuoden aikana, ellei opettaja ole opetettavan vanhempi, isovanhempi, huoltaja, lapsi, lapsenlapsi tai sisarus.

B-luokan opetuslupa voidaan merkitä luvanhaltijoiksi kaksi henkilöä ja kaksi opetettavaa, jos opettaja tai opettajat ovat opetettavan tai opetettavien vanhempia, isovanhempia tai muita huoltajia taikka lapsia, lapsenlapsia tai sisarusia. Jos opetuslupa myönnetään kahdelle henkilölle, toinen heistä on nimettävä vastuulliseksi opettajaksi. Vastuullinen opettaja vastaa opetuksen asianmukaisesta antamisesta.

Perusvaiheen opetuslupa on voimassa enintään kaksi vuotta ja se koskee ainoastaan perusvaiheen kuljettajaopetusta. Opetuslupa on pidettävä aina opetusajossa mukana.

Trafi ei myönnä uutta lupaa ilman erityistä syytä. Jos opetus jää kesken, eikä Trafi myönnä jatkoa opetusluvalle, voi oppilas jatkaa opetusta autokoulussa.

Poliisi voi peruuttaa opetusluvan, jos siihen on syytä. Lupa voidaan peruuttaa myös väliaikaisesti, jos edellytykset väliaikaiseen ajokieltoon määräämiseen ovat olemassa.

Vaadittavat asiakirjat opetuslupaa haettaessa:

1. Opetuslupahakemus täytettynä

B-luokan ajokorttia varten opetusluvan hakijan vähimmäisikä on 25 vuotta

2. Opettajan ajokortti

B-luokan ajokortti, joka on ollut voimassa vähintään kolmen vuoden ajan

3. Oppilaan ajokorttilupahakemus, johon liitteeksi

2 passivalokuvaa

- lääkärintodistus ajokorttia varten (enintään kuusi kuukautta aikaisemmin annettu), tai voimassaoleva nuorison terveystodistus. Todistusta ei vaadita, jos oppilaalla on voimassaoleva ajokortti

Oppilas täyttää myös lomakkeen, jossa kysytään, onko hänellä entuudestaan ajokortti ja onko hän ajokiellossa jossain EU- tai ETA-valtiossa.

1.2 Opetuslupaopettajan teoriakoe

Opetuslupaopettajan teoriakoe tehdään kuljettajantutkintoja vastaanottavassa palvelupisteessä. Kokeen voi tehdä suomeksi, ruotsiksi tai englanniksi.

Kokeessa käytetyt kysymykset ovat Trafin valmistamia ja ylläpitämiä. Tutkintomateriaalia käytetään yksinomaan kuljettajantutkinnossa, eikä niitä voi hankia mistään. Eräät alla olevan listan materiaalin tuottajista tarjoavat myös harjoittelumahdollisuuden opetuslupaopettajan kysymyksiin.

Lisätietoja teoriakokeesta antavat Kuljettajantutkintojen vastaanottajat

Alla on lueteltu Trafin tiedossa olevaa materiaalia teoriakokeeseen valmistautumiseksi. Oppimateriaalin valmistajat vastaavat itse tuottamastaan materiaalista.

- www.trafi.fi/opetuslupa (Tämä ohje)
- www.opetuslupa.fi (Tmi Karvatassu)
- www.sompsa.fi (Ajokorttikoulu Liikennetaito LT)
- <http://www.indriving.com> (teoriakoeharjoituksia netissä)
- www.autokoululiitto.fi (Autokoulun oppikirja, Opetustarvike Oy)
- Bilskolans lärobok, Opetustarvike Oy
- <http://www.liikenneturva.fi> (Liikenneturva)
- Tieliikennekirja, Edita
- <http://www.mintc.fi> (Liikennesäännöt)
- www.autokoululiitto.fi, www.liikennevirasto.fi (Liikennemerkit)
- Stadin Ajostaili Oy: Yksilöllinen ajotaidon oppiminen sosiaalisessa toimintaympäristössä
- www.kuljettajaopetus.fi (Teoriaharjoittelu opettajalle ja oppilaalle, työkalut opettajalle opettamiseen ja oppilaalle oppimiseen)
- Autoliiton Ajokoulu –verkko-oppimisympäristö
 - o Startti – oppikirja opetuslupaopetukseen
- www.opetusluvalla.fi (Teoriaharjoittelu opettajalle ja oppilaalle, sähköinen oppimisympäristö oppimiseen)
- www.netreeni.fi (Teoriaharjoittelu opettajalle ja oppilaalle)

1.3 Opetusajoneuvo

Opetuslupaopetuksessa voidaan käyttää kaikkia muutoskatsastuksessa hyväksytyjä opetusajoneuvoja, joita ei erikseen merkitä opetuslupaan. Ajoneuvon on oltava normaalirakenteinen B- luokkaan kuuluva ajoneuvo.

B-luokan opetuslupa-ajoneuvossa on oltava seuraavat varusteet:

- Erillinen jarrupoljin opettajalle. Polkimen sijoituksen tulee vastata normaalin auton jarrupolkimen sijoitusta. Jarrutehon tulee vastata auton omalla jarrujärjestelmällä kuljettajan paikalta aikaansaataavaa jarrutehoa. Tämä tarkastetaan muutoskatsastuksessa jarrudynamometrillä ja tarvittaessa koeajolla.
- Turvavyöt opettajalle ja oppilaalle
- Opetusajoneuvon tunnus on valkoinen tasasivuisen kolmion muotoinen kilpi, jonka sivun pituus on 16–25 cm. Tunnus on kiinnitettävä taakse ajoneuvon ulkopuolelle näkyvälle paikalle. Se ei saa peittää rekisterikilpeä eikä valoja.
- Opettajalle ulkopuolinen taustapeili oikealle puolelle.
- Lisäksi suosittelemme sisäpeiliä opettajalle.

Ajoneuvo voidaan hyväksyä muutoskatsastuksessa opetuskäyttöön enintään kahdeksi vuodeksi kerrallaan. Ajoneuvolle ei tarvitse tehdä uutta muutoskatsastusta kun opetusvarustus poistetaan.

Mikäli ajokokeessa käytetään automaattivaihteista autoa, tulee siitä merkintä ajokorttiin ja ajo-oikeus rajoittuu automaattivaihteistolla varustettuun ajoneuvoon.

2 Ohjeita opetuksen toteuttamiseen

2.1 Teoria- ja ajo-opetus

Teoria- ja ajo-opetuksen antamisesta opetussuunnitelman mukaisesti vastaa opetusluvan haltija. Opetusluvan haltija voi halutessaan ostaa opetuspalveluita myös autokoulusta.

Teoriaopetus

B-luokan ajokortin saamiseksi on oppilaalle annettava teoriaopetusta vähintään 19 tuntia (yksi teoritunti kestää vähintään 45 minuuttia).

Ajo-opetus

B-luokan ajokortin saamiseksi opetuksen perusvaiheessa on annettava ajo-opetusta liikenteessä vähintään 18 ajotuntia. Pimeän opetus sisältyy perusopetuksen vähimmäismäärään.

Yhden ajotunnin pituus on 50 minuuttia. Ajo- opetukseen on sisällytettävä maantieajo-opetusta taajaman ulkopuolella vähintään 4

tuntia. Maantieajo-opetus tulee sijoittaa opetuksen jälkipuoliskolle, jolloin oppilaalla on edellytyksiä havaintojen tekoon maantienopeuksissa. Ajo-opetusta saa antaa minä viikonpäivänä tahansa, missä tahansa Suomessa.

Ajo-opetuksen aikana opetusajoneuvossa saa olla matkustajia.

B-luokassa perusvaiheen ajo-opetuksessa opettaja katsotaan kuljettajaksi. Opettajan on istuttava oppilaan vieressä ajo-opetusta annettaessa.

Ennen liikenteessä tapahtuvaa ajo-opetusta oppilaan tulee hallita liikennettä ja kuljettajaa koskevat perustiedot. Lisäksi oppilaan auton käsittelytaidon on oltava riittävä ennen liikenteeseen siirtymistä.

B-luokassa opetuksen tulee sisältää opetusta pimeällä ja liukkaalla ajamiseen liittyvien riskien tunnistamiseksi

Pimeällä ajamisen opetusta voi antaa lokakuun alusta maaliskuun loppuun. Pimeällä ajamista koskeva opetus on oltava aina suoritettuna kuljettajantutkinnon ensimmäiseen B-luokan ajo-kokeeseen tultaessa joului-, tammi- ja helmikuussa.

Muina kuukausina annettava pimeällä ajamisen opetus edellyttää ajokokeen vastaanottajan etukäteen antamaa lupaa. Lupaa ei voida myöntää touko-, kesä-, heinä- tai elokuussa pidettävälle opetukselle. Sen osuus opetuksen vähimmäismääristä on tunti teoriaopetusta ja tunti ajo-opetusta. Ajo- opetukseen on sisällytettävä ajamisen näyttöjä ja harjoituksia ja se on mahdollisuuksien mukaan annettava yleiseltä liikenteeltä suljetulla alueella. Pimeän ajamisen opetuksen voi suorittaa myös tähän tarkoitukseen hyväksytyillä simulaattorilla ympäri vuoden.

Liukkaalla ajamisen opetuksesta (perusvaiheessa) on yksi tunti teoriaopetusta ja tunti ajo- opetusta. Ajo-opetuksen tulee sisältää järjestettyjä ajamisen näyttöjä ja harjoituksia ja se on annettava ajoharjoitteluradalla.

B-luokan opetuksessa saa käyttää myös seuraavanlaisia ajoneuvoyhdistelmiä:

- B-luokan vetoauto ja hinattava ajoneuvo, jonka kokonaismassa on enintään 750kg (yhdistelmällä annettu opetus voidaan sisällyttää B-luokan vähimmäismääriin) TAI
- B-luokan vetoauto ja hinattava ajoneuvo, jonka kokonaismassa ylittää 750kg mutta yhdistelmän kokonaismassa on enintään 3500kg (yhdistelmällä annettu opetus voidaan sisällyttää B-luokan vähimmäismääriin).

Teoria- ja ajo-opetuksen ostaminen autokoulusta on mahdollista myös opetusluvan perusteella annettavassa kuljettajaopetuksessa.

Opetuksesta voidaan korvata opetusluvan haltijan haluamat osat. Opetusluvan haltija kuitenkin vastaa siitä, että oppilas saa säädetyn minimiopetuksen. Tarvittavat todistukset allekirjoittaa aina opetusluvan haltija.

2.2 Opetuksessa käytettävät lomakkeet

Kuljettajaopetuksen eteneminen kirjataan opetuskorttiin (' Opetuskortti opetuslupalaiselle', E504- lomake tai autokoulun käyttämä opetuskortti). Opetusaiheet sekä opetuksen periaatteet on esitetty tarkemmin jäljempänä tässä dokumentissa. Opetuskortti löytyy mm. osoitteesta www.trafi.fi .

Kun opetus on annettu, siitä tehdään merkintä opetus- ja tutkintotodistukseen ('Todistus saadusta kuljettajaopetuksesta ja kuljettajantutkintotodistus, E100-lomake). Lomakkeen saa kuljettajantutkintoja vastaanottavalta palvelupisteeltä tai www.trafi.fi.

3 B-luokan opetuksen sisältö perusvaiheessa

Kuljettajaopetuksen tavoitteena on edistää oppilaiden kehittymistä vastuullisiksi kuljettajiksi. Tarkoituksena on, että he tuntevat vastuunsa kuljettajina myös muiden tienkäyttäjien turvallisuudesta ja ympäristövaatimusten huomioon ottamisesta ja soveltavat ajotapansa sen mukaisesti. Oppilas suhtautuu realistisesti omaan ajotaitoonsa ja on motivoitunut kehittämään itseään kuljettajana.

Vastuulliseksi kuljettajaksi kehittymisen kolme tärkeintä osa-aluetta ovat turvallisuus, sosiaalisuus ja ekologisuus.

1. Turvallisuus

- Hallitsee auton sijainnin, suunnan ja nopeuden
- Osaa liikennesäännöt ja ajaa turvallisesti tavanomaisissa liikennetilanteissa
- Osaa tunnistaa ja välttää liikenteen riskejä
- Osaa kontrolloida omaa tilaansa ja mielihalujaan

Turvallinen kuljettaja tuntee vastuunsa paitsi itsestään ja ajoneuvostaan myös muista tienkäyttäjistä ja erityisesti kevyestä liikenteestä. Turvallinen kuljettaja osaa tunnistaa riskejä, välttää niitä tai sovittaa oma ajamisensa riskien mukaan, esimerkiksi alentamalla ajonopeutta. Oman tilan hallinta on erityisen painotettava asia nuorten kuljettajien koulutuksessa.

2. Sosiaalisuus

- Osaa toimia ennakoitavasti ja ennakoida toisten tienkäyttäjien toimintaa
- Tunnistaa sosiaalisen paineen ja osaa välttää siitä johtuvat riskit

Sosiaalisuus on liikenteen turvallisen ja sujuvan vuorovaikutuksen edellytys. Toisten huomioon ottaminen, ennakointi ja oma ennakoitavuus muodostavat perustan vuorovaikutus- taidoille. Tienkäyttäjryhmien erityispiirteet on ymmärrettävä.

3. Ekologisuus

- Osaa ajaa autoa taloudellisesti
- Osaa havainnoida ja ennakoida liikennetilanteiden kehittymistä
- Osaa suunnitella ajoreittejä ja omaa liikkumistaan
- Ymmärtää ekologisen auton käytön perusteet

Kuljettajan on oivallettava oman toimintansa merkitys sekä ympäristöhaittojen minimoinnissa, että oman ajonsa taloudellisuudessa. Taloudellinen ajotapa on myös turvallista ja toiset huomioon ottavaa.

3.1 Kuljettajana liikenteessä

Kuljettajaopetuksen aloitusjaksossa esitellään kuljettajaopetusta, liikennejärjestelmää ja -ympäristöä sekä tutustutaan henkilöautoon. Aloitusjakson jälkeen oppilas tietää, mihin kuljettajaopetuksella tähdätään. Hän orientoituu opiskelemaan oikealla tavalla ja omak-suu kokonaiskuvan liikenteestä järjestelmänä. Oppilas tuntee keinoja omalla toiminnal-laan paitsi edistää liikenneturvallisuutta myös vähentää ympäristön saastumista. Ajo-opetus aloitetaan rauhallisesti käsittelyopetuksella. Ajo-opetuksella pyritään siihen, että oppilas hallitsee ajoneuvon hallinnan perusasiat.

Itseopiskelu

oppikirja

Tietopuolinen opetus

4 oppituntia

Kuljettajaopetus

Tavoitteet

1. Oppilas tuntee kuljettajaopetuksen tavoitteet, rakenteen ja menetelmät sekä oman roolinsa aktiivisena oppijana.
2. Hän ymmärtää, että ajotaito opitaan vaiheittain.

Aiheet

- ajotaito opitaan vaiheittain
- opetuksen tavoitteet, rakenne ja opetussisällöt; opetus käytännössä; ope-tusmenetelmät; oppilaan aktiivinen rooli
- ajo-oikeudet

Liikennejärjestelmä

Tavoitteet

1. Oppilas tuntee liikennejärjestelmän osatekijät ja niiden väliset suhteet.
2. Hän ymmärtää tieliikenteen merkityksen yhteiskunnan ja yksilön kan-nalta; erityisesti oman vastuunsa liikenneturvallisuudesta ja ympäris-töstä kuljettajana.

Aiheet

- liikennejärjestelmä ja tieliikenteen merkitys siinä
- liikenneonnettomuudet; liikennevahinkojen syyt ja niiden välttäminen
- tieliikenteen haitat ympäristölle

Liikenneympäristö ja liikenteenohjaus

Tavoitteet

1. Oppilas tuntee liikenneympäristön osatekijät ja tyypilliset vaaran aihe-uttajat.
2. Hän ymmärtää liikennesääntöjen peruskäsitteet ja liikenteenohjausme-netelmät.

Aiheet

- Liikenneympäristön osatekijät
- Liikennesäännöt; merkitys ja peruskäsitteet
- Liikenteenohjausmenetelmät

Auto ja sen käsittely

Tavoitteet

1. Oppilas ymmärtää ajoneuvon käsittelyn merkityksen ensimmäisenä osana ajotaitoa.
2. Hän tuntee henkilöauton toiminnan perusteet ja ekologisen käytön.

Aiheet

- henkilöauton rakenne ja toiminta
- auton hallintalaitteet, aktiivinen ja passiivinen turvallisuus
- auton käsittely; alkutoimet, suunnan ja nopeuden säätely

Ajo-opetus

Tarpeellinen määrä ajoharjoittelua ja arvio ajoneuvon hallinnasta. Harjoittelu mahdollisuuksien mukaan suljetulla tai vähäliikenteisellä alueella.

Tavoitteet

1. Oppilas hallitsee auton käsittelyn liikenteeltä suljetulla alueella, jonka jälkeen oppilas voi aloittaa liikennetilanteiden harjoittamisen taajamaliikenteessä.

Aiheet

- ajoon valmistautuminen; liikkeellelähtö ja pysäyttäminen
- auton suunnan ja nopeuden säätely
- auton ulottuvuuksien hahmottaminen

Arvio: ajoneuvon hallinta

Toteutetaan suljetulla tai vähäliikenteisellä alueella käsittelyopetuksen loppuksi.

Arviointikriteerit ja aiheet:

- sujuvat siirrot: viivyttelemättä ja moottoria sammuttamatta
- auton ryömittäminen eteen ja taaksepäin: moottoria sammuttamatta, ryntäilemättä
- mäkilähdöt käsijarrulla ja ilman: moottoria sammuttamatta
- suorakulmakäännös eteen oikealle ja vasemmalle: turvallinen ajolinja
- kulmaperuutus valinnaisesti oikealle tai vasemmalle: kääntäminen oikeaan suuntaan
- vaihtaminen: turvallisesti, taloudellisesti, havainnointi ja ajolinjan säilyttäen

3.2 Ajaminen liikennetilanteissa

Liikennetilanteiden opetteleminen aloitetaan taajamaliikenteessä, ja opetuksessa käytetään taajamanopeuksia. Jakson jälkeen oppilas ymmärtää omat mahdollisuutensa toimia liikenteessä turvallisesti ja ekologisesti. Oppilas oivaltaa joustavan liikenteen edellyttävän sosiaalisuutta ja vuorovaikutustaitoja. Oppilas hallitsee ajoneuvonsa ja itsensä opettajan ohjauksessa tavallisimmissa taajamaliikennetilanteissa.

Itseopiskelu

oppikirja

Tietopuolinen opetus

6 oppituntia

Ajamisen perustaidot

Tavoite

1. Oppilas tuntee turvallisen toiminnan ja taloudellisen ajamisen perustaidot.

Aiheet

- havainnointi, arviointi, ajonopeus, merkinannot, ajolinjat, ajovuorot, etäisyys muihin, liikenteenohjauksen noudattaminen

Tienkäyttäjien välinen vuorovaikutus

Tavoitteet

1. Oppilas tuntee eri tienkäyttäjryhmien toiminnan ja oppii sosiaalisia taitoja liikenteessä.
2. Hän ymmärtää oman toimintansa ennakoitavuuden ja toisten toiminnan ennakoinnin merkityksen.

Aiheet

- muut tienkäyttäjryhmät; liikenteen erityisryhmät ja niiden käyttäytyminen
- vuorovaikutus muiden tienkäyttäjien kanssa; ennakointi ja ennakoitavuus

Liikenteeseen liittyminen ja ajaminen taajamaliikenteessä

Tavoite

1. Oppilas tuntee tyypilliset taajamaliikennetilanteet ja osaa soveltaa ajamisen perustaitoja liikenteeseen liittyessään ja liikennevirrassa ajaessaan.

Aiheet

- liikenteeseen liittymiset; erityisesti havainnointi, arviointi ja merkinannot
- ajaminen taajamaliikenteessä; erityisesti havainnointi ja etäisyys muihin tienkäyttäjiin
- ajolinjan valinta ja ajolinjan vaihtaminen; erityisesti havainnointi ja merkinannot
- suojatiemääräykset ja kevyt liikenne; erityisesti havainnointi, ajonopeus ja sosiaaliset taidot

Liikenteestä poistuminen

Tavoite

1. Oppilas tuntee tavallisimmat pysäyttämisen- ja pysäköintitilanteet ja osaa soveltaa ajamisen perustaitoja liikenteestä poistuessaan.

Aiheet

- liikenteestä poistumiset; erityisesti merkinannot ja nopeuden säätely
- pysäyttämistä ja pysäköimistä koskevat säännöt, kiellot ja rajoitukset

Risteysajo: ajolinjat

Tavoite

1. Oppilas tietää tyypilliset ajolinjan valintatilanteet ja osaa valita ajolinjansa turvallisesti ja taloudellisesti.

Aiheet

- ajolinjan valinta perussäännön mukaan
- ajolinjaa ohjaavat merkit
- ajolinjan valinta poikkeuksellisissa risteyksissä

Risteysajo: ajovuorot

Tavoite

1. Oppilas tietää ajovuoron määräytymisperusteet ja osaa ajaa vuorolleen turvallisesti ja sujuvasti.

Aiheet

- ajovuoro perussäännön mukaan
- ajovuoro liikennemerkkien mukaan
- ajovuoro liikennevalojen mukaan
- rautatien tasoristeys

Ajo-opetus

Tarpeellinen määrä ajoharjoittelua ja ajon arviointi.

Tavoitteet

1. Oppilas hallitsee autonsa ja itsensä taajamaliikenteessä opettajan ohjauksessa.
2. Hän osaa soveltaa ajamisen perustaitoja tavallisissa taajamaliikennetilanteissa.
3. Hän osoittaa vuorovaikutustaitoja muiden tienkäyttäjien kanssa ja osaa ottaa muut, erityisesti kevyen liikenteen, huomioon.

Aiheet

- liikenteeseen liittyminen: pihalta/pysäköintipaikalta, kadun/tien reunasta
- liikennevirrassa ajo: ajolinjan valinta, kaista-ajo, linja-auto- ja raitiovaunu-kaistat, kaistan vaihtaminen, suojatien/kevytliikenteen väylän kohtaaminen, pihat/pysäköintipaikat
- liikenteestä poistuminen: kadun ja tien reuna; pysäköinti ruutuun ja tasukuun; pysäköintitalo
- risteysajo: tasa-arvoiset risteykset, eriarvoiset risteykset, määräysmerkein ohjatut risteykset, liikennevaloin ohjatut risteykset, liikenneympyrä/kiertoristeys, tasoristeys
- muut: poikkeavat käännökset, yksisuuntaiset tiet

Arviointi: Liikennetilanteiden hallinta

Jakson päätteeksi käydyssä keskustelussa opettajan arviota oppilaan taitotasosta verrataan oppilaan omaan käsitykseen. Oppilaan tulisi hallita ainakin seuraavat aiheet sekä opettajan että oppilaan mielestä, ennen seuraavaan jaksoon siirtymistä.

Arviointikriteerit ja -aiheet:

Taajamassa:

- auton käsittely taajamaliikenteessä: liikkeellelähdöt, mäkilähdöt, vaihtaminen, ohjaaminen, peruuttaminen, pysäköinti (itsenäisesti, tavallisissa liikennetilanteissa)
- kevyen liikenteen huomiointi (itsenäisesti, monipuolisissa liikennetilanteissa)
- vuorovaikutus muiden tienkäyttäjien kanssa: omista aikeista viestiminen, merkinannot, väistämisen osoittaminen sekä muiden aikeiden ymmärtäminen (ohjatusti, tavallisissa liikennetilanteissa)
- turvallisen ajamisen perustaidot:
 - havainnointi: katseen suuntaaminen eteen, sivuille, taakse; peilit, katveet (itsenäisesti, monipuolisissa liikennetilanteissa)
 - liikennetilanteiden arviointi: ajoitus, kiireettömyys (ohjatusti, tavallisissa liikennetilanteissa)
 - nopeudensäätely (itsenäisesti, tavallisissa liikennetilanteissa)
 - liikenteenohjauksen noudattaminen (itsenäisesti, tavallisissa liikennetilanteissa)
 - ajovuoro: säännöt/omista oikeuksista luopuminen tarvittaessa; tasa-arvoiset, eriarvoiset sekä liikennevaloristeykset (itsenäisesti, tavallisissa liikennetilanteissa)
 - ajolinja: tasa-arvoiset, yksisuuntaiset sekä ohjatut risteykset; kaisla-ajo, kaistanvaihto (itsenäisesti, tavallisissa liikennetilanteissa)
 - etäisyys muihin tienkäyttäjiin (itsenäisesti, monipuolisissa liikennetilanteissa)

3.3 Ajaminen itsenäisesti

Kolmannessa jaksossa siirrytään teille, jossa nopeudet ovat suurempia, sekä lisätään oppilaan vastuuta ajamisestaan. Jakson jälkeen oppilas tietää suunnitelmallisen ajamisen ja ennakoivan ajotavan vähentävän paitsi onnettomuusriskiä myös polttoaineen kulutusta. Oppilas tietää maantiellä ajamisen erot ja tyypilliset maantiellä ajamisen riskit taajamaliikenteeseen verrattuna. Oppilas ymmärtää oman vastuunsa kuljettajana ja tuntee erilaisia keinoja ajaa turvallisesti ja liikenneympäristöä säästämällä. Oppilas osaa myös toimia liikenneonnettomuustilanteessa. Oppilas hallitsee itsensä ja ajoneuvonsa taajamassa ja maantiellä ilman opettajan ohjausta ja on valmis kuljettajantutkimuksen ajokokeeseen.

Itseopiskelu

oppikirja

Tietopuolinen opetus

7 oppituntia

Ajon suunnittelu ja ennakoiva ajotapa

Tavoite

1. Oppilas ymmärtää suunnitelmallisen ajamisen ja ennakoivan ja taloudellisen ajotavan merkityksen onnettomuusriskin ja ympäristöhaittojen vähentämiselle.

Aiheet

- ajon suunnittelu
- ennakoiva ja taloudellinen ajotapa
- toiminta hätätilanteessa
- seurausten minimointi

Tilannenopeus

Tavoite

1. Oppilas ymmärtää oikean tilannenopeuden merkityksen ja tuntee ajonopeuden valintaan vaikuttavat tekijät.

Aiheet

- luonnonlait; kitka, liike-energia, keskipakovoima, pysähtymismatka
- oikea tilannenopeus näkyvyyden, ympäristön ja muiden tienkäyttäjien mukaan
- nopeusrajoitukset

Ajaminen maantiellä

Tavoitteet

1. Oppilas ymmärtää maantiellä ajamisen ja taajamassa ajamisen erot.
2. Oppilas osaa havaita, tunnistaa ja välttää tavallisimpia vaaranaiheuttajia maantiellä.

Aiheet

- päätielle liittyminen, erityisesti havainnointi ja arviointi
- päätiellä ajaminen, erityisesti ajonopeus, havainnointi, ennakointi, turvallisuusvälit, arviointi
- päätieltä poistuminen, erityisesti merkinannot ja nopeuden säätely
- tyypillisiä vaaranaiheuttajia maantiellä
- ajaminen moottori- ja moottoriliikennetiellä

Ohittaminen

Tavoitteet

1. Oppilas tuntee tyypillisimmät ohitustilanteet ja niihin liittyvät vaarateki-
jät.
2. Hän osaa arvioida ohitustarpeen ja edellytykset.
3. Hän tuntee turvalliset toimintatavat ohittajana (myös kevyt liikenne),
ohitettavana ja vastaanulijana.

Aiheet

- ohittaminen oikealta ja vasemmalta
- ohitustarpeen ja ohituksen edellytysten arviointi
- ohituskiellot
- toiminta ohittajana, ohitettavana ja vastaanulijana
- kevyen liikenteen ohittaminen

Kuljettaja ja oman tilan hallinta

Tavoitteet

1. Oppilas tunnistaa kuljettajan toimintaan vaikuttavat fyysiset ja psyykkiset tekijät ja tuntee vastuunsa ajoneuvon kuljettajana.
2. Hän ymmärtää alkoholin ja huumeiden vaarallisuuden liikenteessä.

Aiheet

- kuljettajan pysyvät, muuttuvat ja vaihtelevat ominaisuudet
- alkoholi ja huumeet; vaikutukset ja seuraamukset
- oman tilan hallinta: motiivit, tunnetilat, stressi

Toiminta liikenneonnettomuuspaikalla

Tavoitteet

1. Oppilas ymmärtää auttamisvelvollisuutensa onnettomuuspaikalla.
2. Hän tuntee välttämättömät toimet onnettomuuspaikalla.

Aiheet

- auttamisvelvollisuus
- hengenvaaraan joutuneiden pelastaminen
- lisäavun hälyttäminen ja muun liikenteen varoittaminen

Auton kunto ja ekologinen auton käyttö

Tavoitteet

1. Oppilas tuntee tavallisimmat autoon liittyvät riskit ja osaa välttää niitä.
2. Hän tuntee ekologisen auton käytön periaatteet.
3. Hän tuntee pääasiat auton rekisteröinnistä, katsastuksesta ja liikennevakuutuksesta.

Aiheet

- autosta aiheutuvien tyypillisten vaaratekijöiden tunnistaminen ja välttäminen
- auton huollot ja tarkastukset
- ekologinen autonkäyttö ja taloudellinen ajotapa
- rekisteröinti, katsastus ja liikennevakuutus

Harjoitteluvaiheeseen opastaminen

Tavoitteet

1. Oppilas ymmärtää vastuunsa kuljettajana.
2. Hän havaitsee, tunnistaa ja välttää tyypillisiä uuden kuljettajan vaaratilanteita.
3. Hän ymmärtää liikenteen valvonnan tarkoituksen sekä rikkomusten seuraamukset itselle ja muille.
4. Hän ymmärtää kuljettajaopetuksen harjoitteluvaiheen merkityksen ajo-aidon kehittymiselle.

Aiheet

- tyypilliset, itsestä ja muista johtuvat, uuden kuljettajan vaaranaiheuttajat
- oman ajoaidon arviointi ja kehittäminen
- läheltä piti -tilanteiden erittely
- liikenteen valvonta ja rikkomusten seuraukset
- oman ajamisen taloudellisuuden seuranta

Ajo-opetus

Liikennetilanteiden hallinta arvioitu ennen tähän jaksoon siirtymistä. Tarpeellinen määrä ajoharjoittelua ja ajon arviointi. Ajo-opetusta maantiellä tulee antaa vähintään 4 ajotuntia. Pimeäajon tunti (myös simulaattorilla) lasketaan maantieajoksi.

Tavoitteet

1. Oppilas hallitsee autonsa myös maantienopeuksissa.
2. Hän ajaa itsenäisesti ja suunnitelmallisesti sekä tuntee taloudellisen ajamisen perusteet.
3. Hän havaitsee, tunnistaa ja välttää tyypillisimpiä vaaratilanteita liikenteessä ja omaa itsehallintakeinoja.

Aiheet

- liikennetilanteet taajamassa
- maantieajo: kohtaaminen; ohittaminen, kevyen liikenteen ohittaminen, toiminta ohitettavana; päätie: liittyminen, ajaminen ja poistuminen; ajaminen suoralla ja kaarteissa;
- ajaminen moottori- /moottoriliikennetiellä; kiihdytys-/hidastuskaistan käyttö
- ajotehtävät: ajoreitin suunnitteleminen ja suunnitelman mukaan ajaminen; ajaminen opasteiden mukaan, ajaminen vieraassa taajamassa

Arviointi: Ajaminen itsenäisesti

Jakson päätäksi käydyssä keskustelussa opettajan arviota oppilaan taitotasosta verrataan oppilaan omaan käsitykseen. Oppilaan tulisi hallita ainakin seuraavat aiheet sekä opettajan että oppilaan mielestä, ennen kuljettajantutkintoon ilmoittautumista.

Arviointikriteerit ja -aiheet:

Taajamassa ja maantiellä:

- Havainnointi (itsenäisesti, monipuolisissa liikennetilanteissa)
- Arviointi (itsenäisesti, monipuolisissa liikennetilanteissa)
- Nopeudensäätely (itsenäisesti, monipuolisissa liikennetilanteissa)
- Ajovuoro (itsenäisesti, monipuolisissa liikennetilanteissa)
- Ajolinja (itsenäisesti, monipuolisissa liikennetilanteissa)
- Etäisyys muihin (itsenäisesti, monipuolisissa liikennetilanteissa)
- Merkinanto, ajon ennakoitavuus ja vuorovaikutus muiden tienkäyttäjien kanssa (itsenäisesti, monipuolisissa liikennetilanteissa)
- Liikenteenohjauksen noudattaminen (itsenäisesti, monipuolisissa liikennetilanteissa)
- Auton käsittely liikenteessä (itsenäisesti, monipuolisissa liikennetilanteissa)
- Kevytliikenne (itsenäisesti, monipuolisissa liikennetilanteissa)
- Ajon suunnitelmallisuus: ajoreitin valinta, ajaminen opasteiden mukaan (ohjatusti, tavallisissa liikennetilanteissa)
- Ajon taloudellisuus (ohjatusti, tavallisissa liikennetilanteissa)

3.4 Vaikeat olosuhteet

Kuljettajaopetuksen perusvaiheeseen sisältyy opetusta sekä liukkaalla että pimeällä ajamisesta. Näissä jaksoissa painottuvat näytöt harjoituksia enemmän, jo käytettävän ajankin puolesta. Oppilaat kokeilevat käytännössä keskeisimpiä periaatteita vaikeissa olosuhteissa ajamisesta. Jakson jälkeen oppilaat tietävät liukkaalla ja pimeällä ajamisen yleisimmät vaaratilanteet, osaavat välttää niitä sekä tutustuvat selviytymiskeinoihin.

Tietopuolinen opetus

2 oppituntia

Ajaminen liukkaalla

Tavoitteet

1. Oppilas ymmärtää pitävyyden merkityksen ja osaa tunnistaa tienpinnan liukkauden.
2. Hän osaa sovittaa ajonopeuden ja valita riittävät turvavälit pitävyyden mukaan.
3. Hän ymmärtää, että täpärään tilanteeseen joutuminen johtuu tavallisesti puutteellisesta ennakoinnista.
4. Hän tuntee liukkaalla ajamisen perustaitoja (jarrutustavat, ohjaaminen).

Itseopiskelu

oppikirja

Tietopuolinen opetus

Aiheet

- pitävyys ja liukkauden tunnistaminen
- pysäyttäminen liukkaalla, jarrutustavat
- jarrutus ja väistö
- kaarteessa ajaminen liukkaalla
- keinoja vaaratilanteiden välttämiseksi liukkaalla ajettaessa

Ajo-opetus radalla

Ajo-opetuksen loppupuolella. Tunti näyttöjä ja harjoituksia ajoharjoitteluradalla.

Näytöt

- pyörien pidon murtaminen ja palauttaminen
- pysähtymismatka
- nopeuden vaikutus jarrutusmatkaan

Harjoitukset

- suoralla: ohjaaminen, pujottelu, eri jarrutustavat, lukkojarrutus ja jarrusta luopuminen
- kaarteessa: nopeuden vaikutus, hallintalaitteiden käyttö, pysäyttäminen
- soveltamisharjoitukset

Arviointi

- Opettaja ja oppilas keskusteleivat asiasta. Keskustelussa pyritään päättämään yksimielisyyteen ajamisesta liukkaalla. Tavoitteena on, että oppilaalle jää realistinen käsitys liukkaalla ajamisesta.

Ajaminen pimeällä

Tavoitteet

1. Oppilas ymmärtää heikosta näkyvyydestä aiheutuvat, erityisesti kevytliikenteeseen liittyvät vaarat.
2. Hän osaa havainnoida oikein ja sovittaa ajonopeuden näkyvyyden mukaan.
3. Hän osaa käyttää valoja oikein ajaessaan ja pysäköidessään pimeällä.

Itseopiskelu

oppikirja

Tietopuolinen opetus

Aiheet

- näkeminen ja näkyminen pimeällä
- keinoja vaaratilanteiden välttämiseksi pimeällä ajettaessa
- valojen käyttö pimeällä: kohdattaessa, ohituksissa ja pysäköitäessä

Ajo-opetus

Tunti näyttöjä ja harjoituksia, mahdollisuuksien mukaan suljetulla tai vähäliikenteisellä alueella. Opetus voidaan antaa myös simulaattorilla.

Näytöt

- Jalankulkijan näkyminen (ja jalankulkijan käsitys näkymisestään) kohtaamistilanteessa.
- Valojen käyttö kohtaamis- ja ohitustilanteessa.
- Keinot pysäytetyn auton näkymiseksi pimeällä.

Harjoitukset

- valojen käyttö kohtaamis- ja ohitustilanteissa
- muun liikenteen varoittaminen pysäköitäessä pimeällä
- soveltamisharjoitukset

Arviointi

- Opettaja ja oppilas keskusteleivat asiasta. Keskustelussa pyritään päättämään yksimielisyyteen ajamisesta pimeällä. Tavoitteena on, että oppilaalle jää realistinen käsitys pimeällä ajamisesta.

4 Kuljettajantutkinto

Kuljettajantutkinto koostuu teoriakokeesta ja ajokokeesta. Hyväksytyt teoriakokeen jälkeen oppilas pääsee ajokokeeseen. Kuljettajantutkinnossa arvioidaan oppilaan liikennetietoja, ajotaitoa ja ajotapaa. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota siihen, osoittaako oppilas turvallista, sosiaalista ja ekologista liikennekäyttäytymistä. Tämän pitää näkyä ajotavassa, ja tutkinnon vastaanottajan on otettava se huomioon muodostaessaan kokonaiskuvaa kokelaasta. Ajokokeen arviointikriteerit ovat yhdenmukaisia opetuksessa käytettävien kriteerien kanssa. Ajokokeen arviointiohje löytyy osoitteesta. www.trafi.fi

4.1 Kuljettajantutkintoon pääsyn edellytykset

Kuljettajantutkinnon teoria- ja ajokokeeseen ilmoittauduttaessa tarkistetaan:

- 18 vuoden ikä ajokokeeseen tultaessa, teoriakokeeseen voi osallistua kuukautta ennen ikävaatimuksen täyttymistä
- Todistus henkilöllisyydestä (ajokortti, passi tai virallinen henkilötodistus)
- Oppilaalla on voimassa oleva ajokorttilupa (enintään kaksi vuotta myöntämispäivästä)
- Teoriaopetus on saatu ennen teoriakoetta.
- Kuljettajaopetus on kokonaisuudessaan saatu ajokokeeseen tultaessa.
- Ajokokeeseen tultaessa hyväksytyt teoriakokeen suorittamisesta ei ole kulunut yli 12 kk.
- Todistus saadusta kuljettajaopetuksesta ja kuljettajantutkintotodistus (lomake E100).
- Opetuslupa

4.2 Teoriakoe

Teoriakoe suoritetaan tietokoneella. Se sisältää esittely-, koe- ja palauteosan. Koe-materiaali on Trafian valmistamaa ja ylläpitämää. Materiaali on tarkoitettu yksinomaan kuljettajantutkinnossa käytettäväksi.

Suullisessa teoriakokeessa on mahdollista käyttää oppilaan hankkimaa tulkkiä. Oppilas vastaa tulkin aiheuttamista kuluista.

Ohje teoriakokeen suorittamisesta löytyy osoitteesta www.trafi.fi.

Teoriakokeessa hyväksytty oppilas voi seuraavaksi suorittaa ajokokeen.

4.3 Ajokoe

Ennen ensimmäisen ajokokeen aloittamista oppilas täyttää oman ajotaidon arviointia koskevan osan lomakkeesta E100. B-luokan ajokoe kestää vähintään 45 minuuttia. Ajokoeohje löytyy osoitteesta www.trafi.fi.

Kuljettajantutkinnon ajokokeessa oppilas katsotaan kuljettajaksi.

Hylätyn ajokokeen jälkeen tutkinnon vastaanottaja voi määrätä oppilaalle lisäopetusta enintään viisi tuntia. Määrätty lisäopetus pitää olla suoritettuna ennen uusinta-ajokoetta.

5 Itsenäinen ajoharjoittelu

Hyväksytty ajokoe merkitään E100-lomakkeelle (Todistus saadusta kuljettajaopetuksesta ja kuljettajantutkintotodistus), joka on voimassa kuusi kuukautta tutkinnon suorittamisesta. Todistuksella saa ajaa Suomessa, Ahvenanmaata lukuun ottamatta. Ajettaessa on pidettävä mukana henkilöllisyystodistusta. Ajokortti toimitetaan postitse. Jos se ei ole mahdollista, ajokortin luovuttaa tutkinnon vastaanottaja.

Edellytyksenä opetusluvan myöntämiselle harjoittelu- tai syventävää vaihetta varten on, että hakijalla on liikenneopettajalupa ja hän täyttää muut opetusluvan saamisen edellytykset.

5.1 Harjoitteluvaihe

Harjoitteluvaiheeseen sisältyy itsenäistä opiskelua ja ajoharjoittelua sekä palautejakso autokoulussa. Opetuksen määrä on yksi tunti teoriaopetusta ja kaksi tuntia ajo-opetusta. Suosittelemme, että oppilas osallistuu harjoitteluvaiheen opetukseen pian hyväksytyn ajokokeen suorittamisen jälkeen (esim. 1 kk). Harjoitteluvaiheen aikana oppilaan on pidettävä oppimisestaan päiväkirjaa, jossa hän arvioi kuljettajana kehittymistään (oppimispäiväkirja on tämän dokumentin liitteenä).

5.2 Syventävä vaihe

Syventävässä vaiheessa kehitetään perusvaiheen opetuksessa ja harjoitteluvaiheessa hankittuja tietoja ja taitoja sekä lisätään valmiutta vaaratilanteiden tunnistamisessa ja välttämässä sekä vaikeissa olosuhteissa ajamisessa ja ympäristövaikutusten huomioon ottamisessa.

B-luokan syventävän vaiheen opetus voidaan aloittaa aikaisintaan kolmen kuukauden kuluttua B-luokan hyväksytyn ajokokeen suorittamisen jälkeen edellyttäen, että harjoitteluvaiheen opetus on saatu. Opetuksen määrä on neljä tuntia teoriaopetusta ja neljä tuntia ajo-opetusta, josta kaksi tuntia on harjoittelua ajoharjoitteluradalla ja kaksi tuntia ajamista liikenteessä.

6 Yhteystiedot

Liikenteen turvallisuusvirasto (Trafi)
PL 320
00101 Helsinki
www.trafi.fi

Oppimispäiväkirja opetuslupaoppilaalle harjoitteluvaiheessa käytettäväksi

Harjoitteluvaiheen aikana oppilaan on pidettävä oppimisestaan päiväkirjaa, jossa hän arvioi kuljettajana kehittymistään.

Tätä oppimispäiväkirjaa käytetään opetuksen yksilölliseen kohdentamiseen harjoittelu- ja syventävävaiheen opetuksessa, sen vuoksi se tulee täyttää ja ottaa mukaan jatko-opetuksia suoritettaessa.

Tutkinnon vastaanottajan antamat	Miten kehityn kuljettajana

Opettajan antamat kehityskohteet	Miten kehityn kuljettajana

Alla olevaan taulukkoon kuvaat ongelmallisia tilanteita, joihin uutena kuljettajana olet joutunut

Liikennetilanteen kuvaus	Miten toimin tässä tilanteessa	Miten olisi pitänyt toimia	Mikä minulle jäi epäselväksi

